

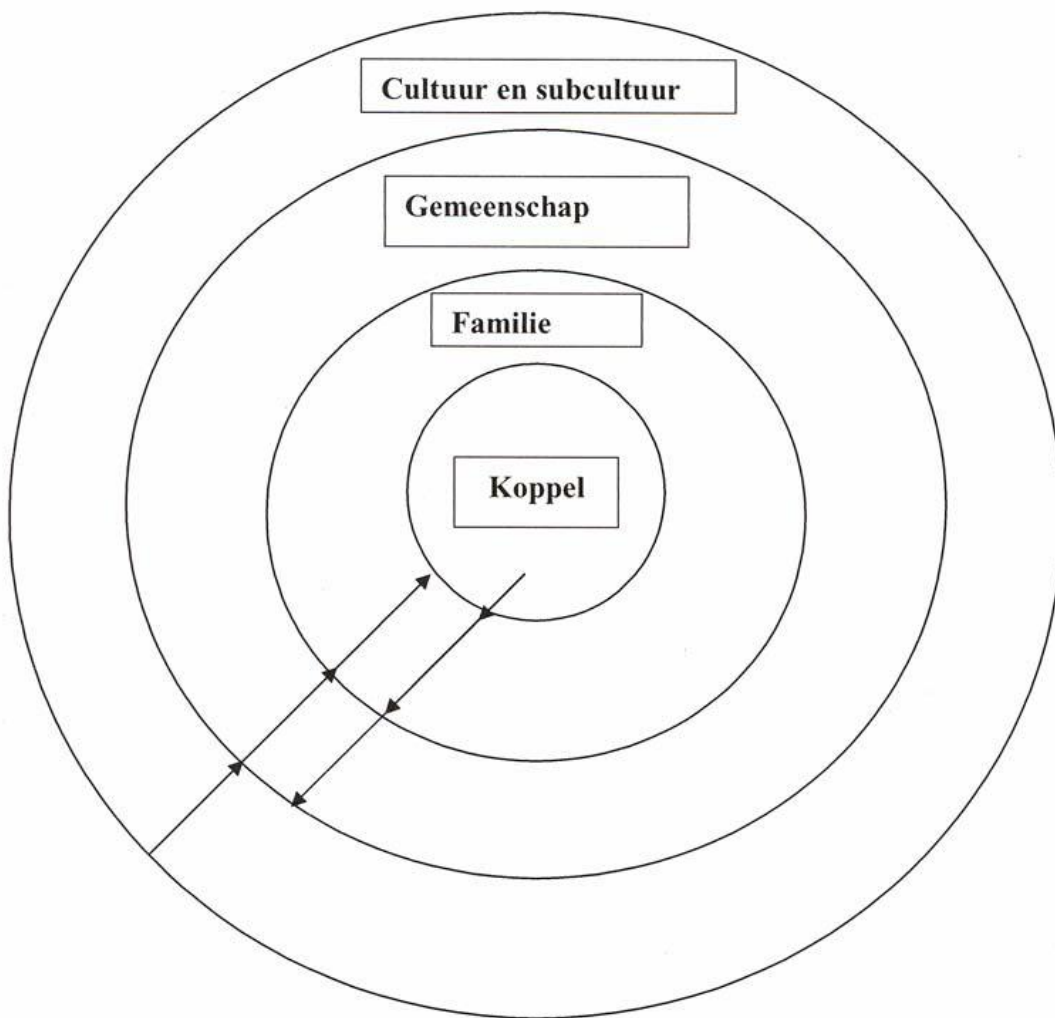
4. 1. Inleiding

Uit de analyse van voorgaande hoofdstukken kwamen reeds een aantal mogelijke beschermende factoren naar voren. Om verdere beschermende factoren inzake partnergeweld op te sporen, wordt nagegaan welke factoren zorgen dat geweld binnen een relatie blijft voortduren en welke factoren hier een bijdrage toe leveren. Het kan gaan om kenmerken van de pleger, maar ook om kenmerken van de relatie, het gezin of de maatschappij die het geweld mee in de hand werken en in stand houden. Het werken aan factoren, die geweld in de hand werken en laten voortduren, kan beschermend werken en zorgen dat geweld vermindert of stopt. Deze stelling vormt het uitgangspunt van dit hoofdstuk en zo wordt getracht om beschermende factoren op het spoor te komen. De opsomming die hieronder volgt, is aldus het resultaat van de eigen deductie en zal later in het empirisch onderzoek worden getoetst. De factoren zullen worden ingedeeld in verschillende niveaus, analoog met het ecologisch model van Bronfenbrenner. Hierbij is het belangrijk om te vermelden dat de factoren op deze verschillende niveaus met elkaar samenhangen en met elkaar in verband moeten worden gebracht. Deze verbanden zullen worden aangehaald tijdens de bespreking.

4.2. Het ecologisch model van Bronfenbrenner

Het ecologisch model van Bronfenbrenner behoort tot de multifactoriële verklaringsmodellen. Enkele van deze verklaringsmodellen werden reeds besproken binnen hoofdstuk 3. Toch werd gekozen om dit model binnen dit hoofdstuk aan bod te laten komen omdat de elementen, die bijdragen aan het ontstaan en voortduren van partnergeweld, kunnen worden geplaatst binnen dit model.

Dit model stelt dat partnergeweld voorkomt in de socio-culturele context en hier ook door beïnvloed wordt. Er wordt een onderverdeling gemaakt tussen het micro-niveau, het mesoniveau, het exo-niveau en het macro-niveau. Tussen deze niveaus onderling is er een voortdurende interactie. Elk niveau beïnvloedt het ontstaan en voortduren van partnergeweld en op elk niveau bevinden zich factoren die het ontstaan en voortduren van geweld bevorderen. Op elk niveau bevinden zich dan ook beschermende factoren en risicofactoren. Het micro-niveau bestaat uit het koppel zelf. Het gaat om de relationele factoren en de kenmerken van het slachtoffer en de pleger van partnergeweld. Het meso-niveau omvat relaties en interacties van de persoon met andere personen en systemen in de omgeving. Het gaat om relaties met vrienden, familie, kennissen of andere belangrijke personen. Het exoniveau verwijst naar de bredere omgeving waardoor het koppel wordt beïnvloed. Het gaat om de media, overheidsinstellingen of hulpverleningsvoorzieningen. Het macro-niveau bestaat uit de algemene waarden, attitudes en stereotypen binnen een maatschappij. Het gaat over de culturele en subculturele systemen. Figuur 4.1. toont de verschillende niveaus en interacties binnen dit model.

Figuur 4.1.: schematische voorstelling van het ecologisch model van Bronfenbrenner

4.3. Beschermende factoren op micro-niveau

4.3.1. Oplossen van persoonlijke problemen

Geweld in het gezin is meestal niet het enige probleem. Er zijn ook nevenliggende en onderliggende problemen van diverse aard. Zij vormen een voedingsbodem voor gewelddadige escalaties en het geweld is dan het symptoom van een onderliggende problematiek. Deze problemen kunnen allerlei vormen aannemen. Het kan gaan om alcoholproblemen of middelenmisbruik, persoonlijkheidsstoornissen en andere psychische problemen. Het verwerken en oplossen van deze problemen kan beschouwd worden als een beschermende factor. Zonder aandacht voor dergelijke problemen en zonder efficiënte aanpak hiervan zal het gewelddadig gedrag niet stoppen.

4.3.1.1. Het verwerken van negatieve levenservaringen

Heel wat literatuur geeft aan dat de blootstelling aan geweld tussen de ouders of het ervaren van direct fysiek of seksueel misbruik tijdens de kindertijd gerelateerd is aan het later gebruik van agressie. Er wordt dan gesproken over de intergenerationele overdracht van geweld. Onderzoek toont zelfs aan dat getuige zijn van geweld tussen de ouders een sterkere voorspeller voor later geweldsgebruik is dan het direct ervaren van het misbruik. Agressie

wordt dan als normaal beschouwd. Geweld maakt deel uit van de familiale interacties en beïnvloedt de ontwikkeling van persoonlijkheidskenmerken, zoals impulsiviteit of een laag zelfbeeld. Deze kenmerken zijn gerelateerd aan het gebruik van geweld. Er wordt een associatie gemaakt tussen liefde en geweld. Sommige mannen met een dergelijke ervaring, die geweld gebruiken, zijn zich niet bewust van de redenen voor hun gedrag. Ze hebben de pijnlijke herinneringen aan hun kindertijd onderdrukt en hebben één of andere dissociatieve copingstijl ontwikkeld. Niet alle mannen, die getuige waren van geweld tussen beide ouders of die zelf slachtoffer zijn geweest van mishandeling, gaan over tot geweldsgebruik. Hierbij spelen verschillende factoren (intelligentie, leeftijd,...) en sociale en psychologische processen een rol. Daarnaast kunnen ook andere negatieve levenservaringen belangrijk zijn. Hier kan het gaan om een scheiding van de ouders of verlieservaringen.

4.3.1.2. Behandeling van psychische problemen

Het gaat hier dan om een variëteit aan problemen. Plegers kunnen leiden aan een persoonlijkheidsstoornis, schizofrenie, depressie,... Een behandeling voor deze problemen is dan ook aangewezen. Deze verschillende psychische problemen worden hier niet toegelicht.

4.3.1.3. Omgaan met verslaving

In een groot aantal gevallen van relationeel en huiselijk geweld speelt één of andere vorm van verslaving een belangrijke rol. Het kan gaan om alcohol, maar ook om drugs, anabolicagebruik (steroiden) of een gokverslaving. Uit onderzoek blijkt dat mannen, die op een problematische wijze gebruik maken van deze middelen, vaker geweld plegen dan mannen, die niet afhankelijk zijn van dit middelengebruik. Dit kan het gevolg zijn van het ontremmend effect van deze middelen die de drempel verlagen om geweld te plegen. Het misbruik van deze middelen kan ook de inzet vormen voor ruzies of het kan gebruikt worden om de schuldgevoelens na afloop te dempen. Zo zijn er mannen die met opzet middelen gebruiken om na de geweldspleging een excuus te hebben voor de feiten die zich hebben voorgedaan. Tevens wordt een verslaving zo belangrijk dat het welzijn van de partner en het gezin uit het oog wordt verloren. Het is een versterkende factor, want het gebruik van deze middelen kan leiden tot agressie en gewelddadig gedrag of kan dit gewelddadig gedrag versterken.

Bij het gebruik van alcohol en drugs zijn er meerdere factoren die zorgen dat het gebruik van geweld wordt bevorderd. Er is sprake van een verlies van sociaal decorum, een verlaging van de impulscontrole, een bewustzijnsvernauwing, een desintegratie van normaal sociaal gedrag en een verminderd observatie- en interpretatievermogen waardoor sociaal gedrag van anderen verkeerd wordt begrepen en wordt geïnterpreteerd als provocatie. Bovendien wordt het empathisch vermogen verminderd. Tenslotte kan een agressieve reactie het gevolg zijn van de intoxicatie.

Ook het gebruik van anabolica heeft een invloed op de spiraal van geweld. Anabolica is een synoniem voor steroiden of wordt ook wel eens sportdrugs genoemd. Het kent een aantal bijwerkingen, waaronder agressie en gewelddadig gedrag en het heeft ook invloed op het zelfvertrouwen. Bodybuilders, sporters en portiers van horecabedrijven maken vaak gebruik van dit soort middel. Men denkt dat het fanatieker beoefenen van sport een goede en onschadelijke uitlaatklep vormt voor de agressie en dwang naar geweld, maar als de toegenomen sportieve activiteit gepaard gaat met een toename aan anabolica, dan zal de ernst en de frequentie van het agressief en gewelddadig gedrag in alle waarschijnlijkheid toenemen.

Gokverslaving is vaak een bron van relationele en huiselijke conflicten. De gokverslaafde verspeelt het geld en benadeelt zijn partner financieel om zijn verslaving te bekostigen. Hierdoor zijn er vaak problemen met werkgevers, vrienden en familie, politie en justitie. Er

zijn vaak grote financiële schulden, de partner wordt hierbij betrokken en dit leidt tot ruzies. Vaak hebben gokkers decorumverlies en een bewustzijnsvernauwing als zij de aandrang voelen om te gokken. Hierdoor kunnen er ruzies met gewelddadig gedrag ontstaan. De verslaving aan deze middelen is niet de directe oorzaak tot het plegen van geweld, maar het kan in bepaalde gevallen worden beschouwd als een versterkende factor. Bovendien schaamt men zich vaak voor de verslaving die men heeft. Dit kan leiden tot sociale isolatie en deze factor zorgt dat het geweld blijft voortduren. Er is niemand die het opmerkt en kan ingrijpen. Dit gegeven toont aan dat deze verschillende factoren inzake partnergeweld samenhangen. Het beschikken over een goed sociaal netwerk is immers een beschermende factor en zal later worden besproken.

4.3.2. Omgaan met stress en copinggedrag, evenwicht tussen draagkracht en draaglast

Omwille van verschillende veranderingen kunnen mensen stress ervaren in hun omgeving. Het gaat om veranderingen en moeilijkheden die extra eisen stellen aan het aanpassingsvermogen of aan het prestatievermogen van mensen. Deze stresssituatie moet steeds bekeken worden in combinatie met het copinggedrag van mensen. Copinggedrag is gedrag dat aangeeft hoe mensen omgaan met stressverhogende situaties. Het kan gaan om probleemoplossend gedrag, maar ook om andere copingstrategieën die meer stress doen ontstaan.

Verschiedende veranderingen kunnen stress veroorzaken, namelijk veranderingen in de persoonlijke sfeer en in de relaties binnen het gezin en de familie. Tevens zijn er een aantal werkgebonden factoren die stress in de hand werken. In de persoonlijke levenssfeer kunnen verandering in leefgewoonten en ziekte aanleiding geven tot spanningen. Bij veranderingen binnen relaties en binnen het gezin kan het gaan om seksuele problemen, een toename van conflicten met de partner, ruzie met familieleden of een scheiding. Deze veranderingen kunnen bijdragen tot het ontstaan van stress. Bij werkgebonden factoren gaat het om ruzie met de werkgever, ontslag of werkloosheid. Dit kan aanleiding geven tot financiële problemen, zoals armoede, schulden of veranderingen in de financiële toestand. Als gevolg van deze problemen kunnen conflicten ontstaan tussen partners en binnen een gezin. Hierdoor ontstaat meer stress en als een persoon geen adequate wijze vindt om deze problemen op te lossen, neemt de stress toe. Deze stress kan bijdragen tot het ontstaan van geweld.

In de afgelopen jaren kon men vaststellen dat het stressniveau in Vlaanderen erg is toegenomen. Volgens onderzoekers bij het stressbureau Different zijn werkrelaties de belangrijkste aanleiding tot stress. Mensen hebben angst om hun werk te verliezen, ze zijn onzeker over de werksituatie, ze maken zich zorgen over de vele ontslagen, De werksfeer leidt onder deze druk, maar de stress heeft vooral invloed op de partner en de kinderen. De spanningen worden immers overdragen op het gezin. Daarnaast stelt men dat ook conflicten binnen het gezin een groot aandeel hebben in het ontstaan van intrafamiliaal geweld.

Men moet leren omgaan met stresserende gebeurtenissen en situaties. Adequate copingstrategieën en goede communicatievaardigheden zijn hierbij belangrijk. De maatschappij heeft hier ook een aandeel in. Betere leefomstandigheden kunnen helpen, zodat mensen minder stress hebben en minder druk ervaren.

4.3.3. Versterken van de zelfwaarde

Een laag zelfbeeld is vaak één van de karakteristieken van daders van partnergeweld en is gerelateerd aan een machtsonevenwicht in een relatie. Mannen met een laag zelfbeeld kunnen zich bedreigd voelen en denken dat ze hun positie verliezen als hun partner meer succes heeft in de loopbaan of meer verdient. Hierdoor ervaren mannen een gevoel van machtsverlies en dit gevoel kan bij mannen met een laag zelfbeeld en een lage zelfcontrole fysieke vergelding

uitlokken om de schijn van controle te behouden. Dit wordt versterkt wanneer de mishandelaar zichzelf verbaal niet kan uitdrukken. Veel plegers van partnergeweld hebben een kwetsbaar zelfbeeld. Ze hebben het gevoel dat niemand van hen houdt. Ze zijn bang voor verlating en worden hierdoor erg bezitterig en jaloers.

4.3.4. Zelfinzicht

Plegers van partnergeweld en familiaal geweld hebben vaak een gebrek aan zelfinzicht. Plegers stellen hun gedrag weinig in vraag en vinden dat slachtoffers de situatie hebben uitgelokt. Ze erkennen hun gedrag, maar minimaliseren de gevolgen ervan of ze kunnen hun gedrag erkennen, maar de schuld leggen bij een drankprobleem. Slachtoffers en daders zijn het vaak niet eens over de ernst en de frequentie van geweld. Deze discrepantie is het resultaat van het feit dat de dader het geweld onderschat. Het plegen van geweld is bovendien gekoppeld aan schuld- en schaamtegevoelens en dit bemoeilijkt het in vraag stellen van het eigen gedrag.

4.3.5. Empathisch vermogen

Empathie verwijst naar het vermogen om een bewuste voorstelling te maken van de emoties van een ander en zich in te leven in de wereld van de ander. Deze voorstelling heeft zowel een cognitief als een emotioneel karakter. Het individu maakt niet enkel een symbolische voorstelling van de ingeschatte emoties van de ander, maar gaat deze emoties ook intern reproduceren. In het verlengde van empathie ligt het vermogen om de meningen, de overtuigingen, wensen en behoeften van andere mensen te begrijpen en te respecteren. Empathie is een basisvoorwaarde voor een goede interpersoonlijke communicatie. Het fungeert als een emotionele buffer voor grensoverschrijdend gedrag. Als mensen rekening houden met elkaar en hun gevoelens ontstaat een gevoel van wederkerigheid, vertrouwen en veiligheid.

4.3.6. Omgaan met boosheid

Gevoelens van algemene boosheid en vijandigheid, samen met een gebrek aan zelfcontrole, kunnen leiden tot het gebruik van geweld. Dit kan worden gevat in het concept van negatieve emotionaliteit. Het houdt een aantal aspecten in, waaronder negatieve reacties tot stress, hoe een persoon emoties ervaart, de verwachtingen van een persoon ten aanzien van gedrag en attitudes van andere mensen en de attitude over het gebruik van agressie om bepaalde doelen te bereiken. Onderzoek toont aan dat deze attributies eerder voorkomen bij mannen die gebruik maken van geweld. Individuen, die hoog scoorden op deze negatieve emotionaliteit, beschreven zichzelf als zenuwachtig, kwetsbaar, emotioneel vluchtig, onbekwaam om met stress om te gaan, blootgesteld aan zorgen, gespannen, angstig, vijandig, boos, ongevoelig en achterdochtig. Ze verwachten een slechte behandeling en ze zien de wereld bevolkt met potentiële vijanden, waarbij ze zoeken naar wraak voor kleinering, ervan genieten om anderen bang te maken en gebruik maken van het voordeel van anderen zonder zich schuldig te voelen. Geweld ten aanzien van de partner is dan het resultaat van de onbekwaamheid van het individu om zijn boosheid af te reageren zonder gebruik te maken van geweld. Dit kan verklaard worden door het socialisatieproces van jongens tijdens en na de pubertijd en de mogelijkheid om boosheid te identificeren en op een constructieve manier uit te drukken. Tijdens de pubertijd is het gebruik van geweld hoog gewaardeerd door jongens. Daarentegen zijn vrouwen gesocialiseerd om met elkaar te communiceren, met elkaar dingen te delen en samen conflicten uit te praten. Dit zal later verder worden toegelicht en toont opnieuw aan dat deze factoren met elkaar samenhangen.

4.3.7. Conflictoplossingsvaardigheden

Mishandelaars zijn minder bekwaam in zelfexpressie of interpreteren de pogingen van de partner om het uit te praten als een verbale aanval. De interactie van arme conflictoplossingsvaardigheden, angst, frustratie en de onbekwaamheid om gevoelens te controleren of te uiten, verhoogt de waarschijnlijkheid op het gebruik van fysieke agressie in tijden van stress en boosheid. Hierdoor verdwijnt de stress en voorkomt men de vernietiging van het zelfbeeld.

Tevens kan de communicatie tussen het koppel mislopen omdat beiden niet in staat zijn om op een rationele en niet-beoordelende wijze te argumenteren. Bij conflicten maken partners gebruik van argumenten waardoor het zelfvertrouwen daalt en hierdoor worden gevoelens van kwetsbaarheid gecreëerd. Dit zorgt ervoor dat de angst tot afwijzing en verlatenheid wordt geactiveerd. Mannen met weinig zelfvertrouwen maken gebruik van geweld om zichzelf te verdedigen tegen deze gevoelens van frustratie, kwetsbaarheid en persoonlijke aanval. Op deze wijze wordt getracht om de partner te intimideren, te controleren en het zwijgen op te leggen en zo de macht te verkrijgen in de relatie. Geweld kan zorgen voor de ontlading van spanning en kan emotionele afstand creëren bij angst tot intimiteit.

4.4. Beschermende factoren op meso-niveau

4.4.1. Het sociale netwerk

Het sociale netwerk verwijst naar het informele netwerk van vrienden en familieleden en het is een belangrijke bron om niet-gewelddadig gedrag te ondersteunen. Het sociale netwerk kan verandering van gedrag stimuleren en het kan gewelddadig gedrag afkeuren. De kwaliteit van de sociale contacten en vriendschappen is hierbij belangrijk. Het gaat om contacten die geweld niet goedkeuren. Zo toont onderzoek aan dat veel plegers van partnergeweld wel vrienden hebben, maar die keuren het gedrag niet af of houden zich afzijdig van de situatie omdat ze het hun zaken niet vinden. Deze vrienden kunnen dan bijdragen aan de productie van geweld. Onderzoek toont immers aan dat mannen, die vrienden hebben die hun vrouw mishandelen, zelf meer geneigd zijn om geweld te gebruiken. Plegers van geweld kunnen bovendien over een uitgebreide vriendenkring beschikken met vele sociale contacten, maar de kwaliteit van deze contacten kan laag zijn en de emotionele betrokkenheid en band klein. Een man met een ondersteunend sociaal netwerk dat geweld aanmoedigt, zal helpen om het geweld te laten voortduren. Daarentegen zal een man met een intiem sociaal netwerk, dat geweld niet ondersteunt, hem helpen om het gebruik van geweld te stoppen. Dit betekenisvolle sociale netwerk van een gezin kan het geweld dan opmerken of slachtoffers kunnen een toevlucht zoeken tot familieleden, vrienden en kennissen. Door het geweld kenbaar te maken en zich te wenden tot dit informele netwerk worden de sociale sancties om een vrouw te slagen op gang gebracht. Het sociaal isolement wordt echter vaak aangewend om het geweld te verbergen en om te vermijden dat de sociale omgeving merkt dat de situatie niet onder controle is.

Personen die weinig contact hebben met familie, vrienden, burens of kennissen bevinden zich in een sociaal isolement. Hierdoor komt alle zorg terecht op een beperkt aantal personen en in moeilijke tijden is er niemand die bij kan springen om praktische en morele ondersteuning te bieden. Hierdoor wordt de druk op het gezin en op de partners versterkt en kan geweld in de hand worden gewerkt.

4.4.2. De levensomstandigheden van het gezin

De levensomstandigheden van een gezin gaan hand in hand met een sociaal netwerk. Goede sociaal-economische omstandigheden zijn een beschermende factor. Een gezin met weinig geld en veel schulden kan weinig activiteiten ondernemen, kan geen vrienden uitnodigen,...

Hierdoor brokkelt het sociale netwerk af en groeit het isolement waardoor de sociale controle verdwijnt. Gezinnen met weinig geld kunnen bovendien moeilijk tegemoetkomen aan hun noden en behoeften. Dit veroorzaakt stress en frustratie en kan leiden tot gewelddadig gedrag. Gebeurtenissen die stress veroorzaken, zoals werkloosheid en andere hieraan geassocieerde problemen, zoals stress van de dagelijkse overleving, zullen zich meer waarschijnlijk voordoen in lage inkomensfamilies en deze zijn misschien minder uitgerust om deze problemen op te lossen. Educatie is in deze zin belangrijk omdat het is gerelateerd aan de waarschijnlijkheid om een stabiele en goed betaalde job te vinden.

De financiële situatie is evenwel niet direct verantwoordelijk voor het ontstaan en voortduren van geweld. Verschillende factoren spelen hierbij een rol. Het gaat om een samenspel en combinatie van een laag zelfvertrouwen, gevoelens van verlies van interpersoonlijke controle als gevolg van werkloosheid, niet genoeg geld hebben om de noden van de familie te steunen of om een geschiedenis van geweld in het gezin van herkomst.

4.4.3. Doorbreken van de afhankelijkheid

Het slachtoffer is op verschillende gebieden afhankelijk van de pleger van partnergeweld. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen materiële afhankelijkheid, affectieve afhankelijkheid, sociale afhankelijkheid en symbolische afhankelijkheid. Bij materiële onafhankelijkheid gaat het om financiële middelen of huisvesting. Affectieve afhankelijkheid verwijst naar de mate waarin het slachtoffer gebonden is aan de partner voor de invulling van affectieve noden.

Sociale afhankelijkheid refereert naar de mate waarin het slachtoffer relaties met derden onderhoudt via de partner. Bij symbolische afhankelijkheid gaat het om de identiteit die men zelf percipieert. Het gaat om de feitelijke, maar ook om de gepercipieerde afhankelijkheid.

De feitelijke afhankelijkheid is gebaseerd op de reële situatie van de vrouw, terwijl de gepercipieerde afhankelijkheid gebaseerd is op de beleving van de vrouw.

Niet enkel het slachtoffer is afhankelijk, maar ook de pleger is emotioneel afhankelijk van zijn vrouw. Hij heeft haar nodig om te weten wie hij is. Er is aldus sprake van een wederkerige afhankelijkheid. Deze afhankelijkheid is gerelateerd aan de traumatische verbintenis tussen pleger en slachtoffer. Het ontbreken van nestwarmte of emotionele armoede in het gezin van oorsprong drijft twee mensen naar elkaar toe. Deze afhankelijkheid draagt bij aan het voortduren van een gewelddadige relatie.

4.5. Beschermende factoren op exo-niveau

4.5.1. De rol van de media

Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat er een verband is tussen het kijken van televisie en agressief gedrag. Een grootschalig onderzoek van UNESCO stelt dat geweld op de televisie met gemiddeld vijf tot tien agressieve daden per uur bijdraagt aan een wereldwijde agressieve cultuur. Geweld wordt systematisch gepresenteerd als 'gewoon'. Mensen denken dat het er ook zo aan toegaat in het dagelijkse leven. Dit beïnvloedt niet enkel kinderen, maar ook de volwassenen. Daarnaast kan de media een beschermende factor zijn. De media speelt een belangrijke rol in de sensibilisering van intrafamiliaal geweld en kan ervoor zorgen dat de kennis over geweld in het gezin wordt vergroot. Het is belangrijk om kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen voor te lichten zodat zij hun situatie herkennen en weten hoe ze hulp kunnen zoeken. Op deze wijze wordt ook de samenleving bewust gemaakt van het probleem van intrafamiliaal geweld. Men geeft de boodschap dat dergelijk gedrag niet kan worden toegestaan. Hulpverleners, leerkrachten, onthaalmoeders, burens, kennissen moeten inzicht verkrijgen in het probleem en alert zijn. Zo kunnen slachtoffers en plegers vroegtijdig worden doorverwezen naar de hulpverlening.

4.6. Beschermende factoren op macro-niveau

4.6.1. Opvattingen over seksualiteit en geweld

De opvattingen binnen de maatschappij over het gebruik van geweld zijn belangrijk bij het stoppen of voorkomen van geweld. Slachtofferonvriendelijke opvattingen over fysiek en seksueel geweld leiden tot seksuele agressie en de neiging om geweld te gebruiken. Personen die fysiek geweld goedkeuren, gebruiken meer geweld tegenover zichzelf en ten aanzien van anderen. Het is dan belangrijk om aan deze opvattingen te werken.

4.6.2. Verbondenheid met de maatschappij

De integratie van een gezin binnen de gemeenschap kan fungeren als beschermende factor. Zo heeft onderzoek van Strauss en anderen aangetoond dat hoe beter een gezin geïntegreerd is binnen de gemeenschap en binnen groepen, hoe minder kans er is dat gewelddadig gedrag zich voordoet.

4.6.3. Socialisatieverschillen tussen mannen en vrouwen

De maatschappelijke context speelt een belangrijke rol in het ontstaan en voortduren van geweld in relaties. Er zijn sekseverschillen in socialisatie en er zijn sekse-specifieke normen en waarden rond agressie en geweld. Zo worden agressie en geweld van mannen makkelijker geaccepteerd dan van vrouwen. Mannen en vrouwen gaan heel verschillend met problemen om. Mannen praten minder met anderen over hun problemen en ze doen minder vaak een beroep op professionele hulp. Als mannen zich gespannen voelen, zullen ze deze spanningen eerder afreageren door te sporten, door te drinken of door riskant verkeersgedrag te vertonen. Agressie en geweld liggen hier in het verlengde van. Deze patronen worden bevestigd door de dominante normen in onze cultuur over mannen en hun gedrag. Veel mannen worden immers opgevoed met de norm dat een (echte) man zijn problemen zelf oplost en dat hij zijn gezin moet beschermen. Daarentegen moet hij ook assertief zijn en niet over hem heen laten lopen. Veel mannen vinden dat de man uiteindelijk de baas is of hoort te zijn in zijn eigen huis. Mannen, die geweld plegen, hebben vaak het gevoel dat ze deze rolmodellen niet kunnen waarmaken. Macht, kracht, agressie en hardheid zijn hun waarden om 'mannelijkheid' in te vullen. Door het gebruik van geweld trachten mannen macht en controle uit te oefenen op hun partner. Ze worden hierin versterkt door de huidige ongelijkheid en ongelijkwaardigheid in de maatschappelijke posities van vrouwen en mannen in de maatschappij. Onderzoek toont aan dat vrouwenmishandeling meer voorkomt bij gezinnen waar de macht is geconcentreerd bij de man dan in gezinnen waar er gelijkheid is tussen beide partners. Geweld kan dan gebruikt worden om de dominante positie van de man te bevestigen. Onderzoek heeft eveneens vastgesteld dat geweld ten aanzien van vrouwen meer voorkomt in gemeenschappen waar mannen en vrouwen als ongelijk worden beschouwd.

4.6.4. Cultuur en geloof

Sommige culturen marginaliseren of elimineren de macht van de vrouw in de relatie en hierdoor hebben deze vrouwen een verhoogd risico op mishandeling. Religies kunnen een rol spelen in het geweld ten aanzien van vrouwen. Zo kunnen passages in de bijbel gebruikt worden om de superioriteit van de man te bevestigen en om hem het recht te geven om autoriteit uit te oefenen over zijn vrouw. Het huwelijk wordt beschouwd als een heilig gegeven, zelfs als fysiek geweld verschijnt. Het huwelijk is permanent en kan niet worden geannuleerd. Daarnaast is het misschien mogelijk dat mensen als gevolg van hun geloof stoppen met het gebruik van geweld. Deze stelling zal worden getoetst in het empirisch onderzoek.

4.7. Besluit

Beschermende factoren kunnen worden gerangschikt naar oorsprong of bron. Ze kunnen hun oorsprong vinden in de persoon zelf, in het gezin of in de maatschappij. Deze factoren kunnen worden aangeleerd in het gezin, in de school, in het verenigingsleven, maar ook in de hulpverlening. Belangrijk is om beschermende factoren steeds in relatie te zien met de risicofactoren. Bij situaties van partnergeweld kan een aanwezigheid van verscheidene risicofactoren worden vastgesteld vooraleer er uiting wordt gegeven aan geweld. Dit geldt ook ten aanzien van de beschermende factoren. Niet één beschermende factor alleen zal zorgen dat het gebruik van geweld vermindert of stopt. Het gaat om een combinatie van factoren. Hierbij dient benadrukt te worden dat elke situatie van partnergeweld anders en uniek is. Sommige beschermende factoren die hier werden genoemd, gelden niet enkel voor partnergeweld, maar ook voor andere vormen van intrafamiliaal geweld. Daarnaast zijn er ook specifieke beschermende factoren voor elke vorm van partnergeweld.

Het emotionele welzijn van pleger en slachtoffer, het versterken van de zelfwaarde en communicatievaardigheden zijn belangrijke protectieve factoren. Er moet gewerkt worden aan de zelfwaarde, het zelfinzicht en het empathisch vermogen van de pleger van partnergeweld. Daarnaast dient aandacht besteed te worden aan het uitbouwen van goede sociale netwerken en de levensomstandigheden van mensen. Dit zijn allemaal belangrijke beschermende factoren, die de kans om daadwerkelijk geweld te gebruiken, kunnen doen afnemen. De media en de maatschappij kunnen een belangrijke rol spelen. Zij moeten instaan voor de sensibilisering van partnergeweld en aantonen dat geen enkele vorm van geweld in de samenleving kan worden goedgekeurd. Op deze wijze kunnen zij bijdragen aan een eventuele reductie van geweld.